

Zalai Közlöny 1901.09.21. 1-2. oldal, alul

TÁRCZA.

Schmidt Károly.

– A „Zalai Közlöny” eredeti tárcája. –

– Írta: Halis István. –

Egy bölcs élt közöttünk...

Lehetetlen! Ilyenről tudni kellett volna mindannyiunknak?

Ki volt ő, kit, – közöttünk járván, – nem vettünk észre?

Hát még léteznek bölcsek a földön?

A régiek könnyen megismerték a bölcslet, mert hordóban lakott és lámpavilágosság mellett embert keresett. Manapság azonban ki tölténé idejét annak keresésével, aki nincsen? Ki merne nappal lámpával járni s azzal a rend tiszteletre méltó őreinek haragját magára zúdítani? A hordóban való lakást meg éppen tiltják a lakbérleti szabályok.

Miről ismerhetők tehát a bölcsek?

A mágusz megállapítja a körötte történő közönséges eseményekből az ezer év múlva égre jövő üstököst. S ilyen máguszi szem, milyen nem adatik a föld göröngyei között élő vakondoknak, még ilyen máguszi szem is nehezen ismeri meg a bölcslet a bolondtól.

Olyan szem kell ahhoz, mely keresztül lát a hiábanélő emberek millióinak külső mázán. Vagy talán nem is szem kell hozzá, hanem szív, melyet a mai kor gyermeke letaszított régi trónusáról.

Mi, – aranyrögök után futkozó népek, – nevetünk a fölött, ki kopott ruházatának szoros egybegombolásával igyekszik eltakarni, hogy egyetlen ingét mosásba adta; mi, kik előtt csupán az a szónok beszél okosan, kinek urodalmak állanak a háta mögött, vagy akinek legalább méltóságos titulusa van; mi sohasem fogjuk felismerni az élő bölcslet és sohasem fogjuk megtanulni a bölcsességet.

A közöttünk élő bölcsnek rongyos volt a cipője s a kabátja kopottságtól fénylő. Hogyan ismertük volna föl, hiszen rá sem néztünk, nemhogy foglalkoztunk volna személyével?

Pedig bölcsességét megismerhettük volna arról, hogy sohasem lakott jól és mégis elégedett volt.

Vagy talán arról, hogy bajjal nem törődött. Hogy a járt utaktól félrehúzódott. Hogy járás közben mély gondolatokba merült. Ha látta a mezőben, hogy lába alatt tavaszkor új élet serken a fagyból, s ha fejét fölemelvén nézte a mindenség megrendítő nagyságát: ujjongott a lelke, mert az örök egyetemnek ő is paránya.

Ilyen ember nem képes száját kinyitni, hogy a hízelkedés szíves szavait hallassa, ilyen ember nem lesz tekintély soha.

Ilyen ember halt meg Schmidt Károlyban. E hónap 15-ikén érte el a halál Sopronban, szülővárosában, hova még karácsonykor elszállították rokonai.

Egészséges gyomrú egyén léte mégis tanítóvá tette őt a végzet. Nemde fölösleges hozzátenni, hogy fizetése kevés volt a jóllakásra? Tisztességes ruházatról pedig hallgassunk.

Külföldi híres egyetemeken tanulta a tudományokat, s ostoba különccnek tartottuk, mert szellős bugyogóban kényszerült járni.

Ilyen embernek anyaföldbe rejtendő tetemét nem kísérik a társadalom oszlopai.

Harangszó sem üdvözli utolsó utazásában, hisz luteránus volt, amíg életben volt.

Beethoven indulója sem kesergett a veteránok és tűzoltók kürtjein.

Üres hintók sokasága nem emelte a gyászt.

Sőt hiányzott a sirató család is.

Csendesen vonult, a fényességes árnyak közé, miként illett egy tisztességtudó alpereshez.

Isten veled!

A viszontlátásig!

Utódod lettem a szeniori széken, s téged kellend követnem az ismeretlen, az igazi életbe!

– – Senkise vette komolyan Schmidt Károlyt.

Pedig vala idő, hogy majdnem az ő esze után igazodott városunk is.

Ez akkoriban történt, mikor Kovács Károly törvényszéki bírót megválasztották a szegényügyi bizottság elnökévé. Az ambiciózus Kovács Károly komolyan vette a tisztséget, s csakugyan rendezni akarta a városi szegények ügyét, miként azt a képviselőtestület elhatározta az ezeréves ünnepen.

Kovács Károly aztán tett – vett – írt – beszélt mindenfelé és mindenkivel, csak hogy valami jó ideára akadhasson és a kérdést megoldhassa.

Igen beszélt arról Schmidt Károllyal is.

És németnevű dupla-druszája a tőle megszokott magas tömörséggel azt mondta Kovácsnak: „Roppant egyszerű az egész dolog; a kanizsai szegények felét tartsa el Batthyány herceg, a másik felét Gutmann Vilmos.”

Mi, kik alkalmazkodunk az arab igazsághoz, s ha napfényes délben azt kérdi a fejedelem: „Éjjel van úgy-e bár?” mélyen meghajolva válaszoljuk: „Igen is, éppen most kukorikolt éjfél a kakas!” mi, persze kinevettük Schmidt Károly furcsa programját, mert meglátszik, hogy szegény embertől vette eredetét. Fényes bálteremben pedig ne polkázzon olyan ember, ki rongyos pantalon visel.

Hanem szegény Kovács Károly komolyan gondolkozott a kijelentés fölött. Sőt jónak is találta a sociális-ízű megoldást s örömmel újságolta: „Megvan ám az alap, hogyan megoldhatjuk a szegénykérdést: a gazdagok tartsák el a koldusokat!”

Ehhez képest tervezetet készített, hogy a koldusok eltartásához szükséges költséget a város vesse ki azokra, kik 100 forintnál több adót fizetnek.

Mikor pedig látta, hogy mindenki mosolyog terve fölött, s a szegényebb adófizetőket roppantul megsérti azzal, ha a „közösteheviseles és jogegyenlőség” el-

vét elkobozza tőlük, akkor leszállította az alapot 50 frtra, s mikor ezzel is kinevették, hát leszállt a 20 forint adót fizetőikig.

Kovács Károly bekövetkezett szerencsétlen sorsa miatt azonban az egész kérdés továbbra is kérdésnek maradt.

– Elhiszi-e valaki, hogy Schmidt Károlynak egykor 1200 frt. évi fizetése, s ezenfelül teljes úri ellátás, lakás, fűtés, világítás, mosás és egy háts paripából álló javadalmazása volt? Sőt amellet még inas és lovász állott rendelkezésére?

Bármily furcsa Schmidt Károlyt paripa hátára képzelni, mégis így volt. Prónay báró fia mellett volt nevelő a felsorolt beneficiumokkal.

És a mikor a kis báró elvégezte tanulmányait s a gavallér mágnás azt az ajánlatot telte Schmidt Károlynak, kit esze és szíve miatt nagyon megszeretett, hogy maradjon, nála és minden munka nélkül haláláig részesíti az addigi javadalmazásban, kitalálja-e valaki, hogy Schmidt Károly mit cselekedett?

Bolondot.

Különben a bölcs mindig bolondot szokott csinálni a mi józan fölfogásunk szerint.

Hát Diogenes nem bolondot cselekedett-e, mikor Nagy Sándor leereszkedett hozzá s kegyesen tudakolta, mi lenne kívánsága? És a hordóban lakozó bölcs nem kért a világ urától egy tartományt, hanem azt mondta, hogy ne vegye el előle a nap fényét, álljon odább egy lépéssel.

Schmidt Károly is ilyenformán cselekedett. Folyamodott hozzánk és Kanizsa város megválasztotta az új polgári iskolához tanítónak 800 forint fizetéssel. Erre Schmidt Károly otthagya a főurat és elfoglalta a katedrát.

Tavaly szokatlan esemény szakította meg hitelezőkről zaklatott életét: örökölt.

Most hát jóllakhatott volna, de a sors azzal tette nevetségesen szomorúvá a dolgot, hogy Schmidt Károlyt kevéssel előbb ágyba döntötte valami betegség és teljesen elveszett az étvágya.

Kedves Karcsi, kinek – mint írtad hozzánk a betegség hosszú óráiban, – jól esett reánk szeretettel gondolni, kikkel szintén olyan kacagtató módon bánik a sors Karcsi pajtás, te jól tudod, hogy nem igaz az a közmondás, miképp egy élő muzsik nem cserélne száz halott cárral!

Ezt csakis a haláltól való rettenetes félelem mondatja azokkal, kiknek tekintete a föld sorára tapad és akik sohasem néznek az égi magasságba.

Te tudod, hogy a legnagyobb igazság a halál, s hogy a közmondás megfordítva áll: „nem cserélne egy megholt muzsik száz élő cárral!”